

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор (заступник директора)
з навчальної роботи

“ _____ ” _____ 2016 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історія філософії середніх віків

напряму підготовки _____ (шифр і назва навчальної дисципліни)
033 філософія _____
для спеціальності (тей) _____ (шифр і назва напряму підготовки)
філософія _____
спеціалізації _____ (шифр і назва спеціальності (тей))
_____ (назва спеціалізації)
інституту, факультету, відділення _____ філософський факультет
_____ (назва інституту, факультету, відділення)

Кредитно-модульна система
організації навчального процесу

Історія філософії середніх віків. Робоча програма навчальної дисципліни для студентів 2 курсу філософського факультету, які навчаються за напрямом підготовки 6.020301 „філософія” - ЛНУ ім. І.Франка: Філософський факультет, Серія: методичні матеріали, 2016.

Розробник:

Доктор філософських наук, професор Пашук А.І.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри історії філософії

Протокол № 1 від “30” серпня 2016 р.

Завідувач кафедрою:

_____ (Пашук А.І.)
“ ____ ” _____ 20__ р

Схвалено методичною комісією за напрямом підготовки
(спеціальністю) _____

(шифр, назва)

Протокол № _199/_7_ від. “_31_” _____ серпня _____ 2016_ р.

“ ____ ” _____ 20__ р. Голова _____ (Рижак Л. В.,)

Пашук А.І., 2016

1. Опис навчальної дисципліни

Витяг з робочої програми навчальної дисципліни

“Історія філософії середніх віків”

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>денна форма навчання</i>	
Кількість кредитів - 9	Галузь знань 03 гуманітарні науки <small>(шифр, назва)</small>	Нормативна	
Модулів – 2	Напрямок 033 філософія <small>(шифр, назва)</small>	<i>Рік підготовки:</i>	
Змістових модулів - 4	Спеціальність (професійне спрямування) філософія	2-й	
		<i>Семестр</i>	
Заг. кількість год. - 327		3-й	4-й
Тижневих годин для денної форми навчання: 3 семестр: аудиторних – 4 год. самостійної роботи студента – 1,5 год. 4 семестр: аудиторних – 4 год. самостійної роботи студента – 7 год.	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	<i>Лекції</i>	
		32 год.	32 год.
		<i>Практичні, семінарські</i>	
		32 год.	32 год.
		<i>Лабораторні</i>	
		- год.	- год.
		<i>Самостійна робота</i>	
		26 год.	116 год.
		ІНДЗ:	
		Вид контролю: іспит	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання -2/1

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: вивчити та проаналізувати філософські вчення Середніх віків **Завдання:** читати та розуміти першоджерела середньовічної філософії, осмислити духовну основу філософських учень, їх роль та значення для подальшого розвитку філософської думки та культури.

В результаті вивчення даного курсу студент повинен **знати:**

історію зародження та розвитку філософії Середніх віків;

вміти: орієнтуватися в історико-філософському процесі, в розвитку духовної культури, формувати та аргументувати свої власні висновки, наукові дослідження.

3. Робоча програма навчальної дисципліни

Тема лекційного заняття	Тема семінарського заняття	Кількість годин		
		Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота студ.
<i>3 семестр</i>				
1.Ранній період розвитку християнства. -земна місія Ісус з Назарету -Апостольський період християнства -Єпископський період християнства -Парахристиянські філософські вчення	Християнство і філософія	6	6	6
2. Патристика. -Апологетика -Утвердження патристики -Легалізація християнства в Римській імперії -Кападокійські отці церкви -Систематизація філософських основ патристики	1.Апологети. 2.Олександрійська богословська школа та її представники. 3. Філософія Августина. 4.Ареопагітики. 5. Філософське вчення Йоана Дамаскіна.	16	4 4 4 4	14
3. Філософія в арабському світі. - Іслам і ранні філософські вчення -Багдадська філософська школа -Кордовська філософська школа -Гебрейська філософія в арабському халіфаті	1.Філософія Багдадської школи. 2. Філософія Кордовської школи.	10	4 2	6
<i>4 семестр</i>				
4. Схоластика. -Схоластика у Візантії -Схоластика в Західній Європі (Рання схоластика, розквіт	1. Універсалії: номіналізм і реалізм. 2. Філософське	16	2	59

схоластики, пізня схоластика)	вчення Томи Аквінського. 3. Філософське вчення Сігер Брабатського. 4. Дунс Скот: боротьба томістів та августиністів. 5. Вільям Оккам і оксфордський напрям “via moderna” у XIV-XV ст. 6. Йоан Скот Еріюгена – початок схоластики. 7. Ансельм Кертерберійський і його реалізм.		6 4 2 2 4 2	
5. Філософія епохи відродження. -Гуманізм в Італії -Гуманізм у заальпійських європейських країнах -Ренесансна філософія -Аристотелізм Ренесансу -Натурфілософія Ренесансу -Філософія природи	1. Філософське вчення Миколи Кузанського. 2. Особливості філософії епохи Відродження. 3. Філософське вчення Джордано Бруно.	12	2 2 2	34
6. Реформація.		2	2	13
7. Контрреформація		2	2	10

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср		л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1 (3-й семестр)												
Тема: Ранній період розвитку християнства		6	6			6						
Тема: Патристика		16	20			14						
Змістовий модуль 2 (3-й семестр)												
Тема: Філософія в арабському халіфаті		10	16			6						
Разом:		32	33			26						
Змістовий модуль 3 (4-й семестр)												
Тема: Схоластика		16	22			59						
Змістовий модуль 4 (4-й семестр)												
Тема: Філософія епохи Відродження		12	6			34						
Тема: Реформація і конреформація		4	4			23						
Разом:		32	32			93						
Усього годин		64	54			142						

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Гностицизм	8
2	Маніхейство	10
3	Анаксагор, Фелікс Міндоцій, Теофіл Антійохійській, Іринеї Антихінійський, Іполіт.	10
4	Прокотій Кессарійський	10
5	Кабала	10
6	Школа в Шартре	10
7	Цістеріанська школа	10
8	Гуро Сен-Вікторський (школа св. Віктора)	10
9	Оксофордська школа	10
10	Філософські школи: "via antiqua" і "via moderna" XIV-XV ст.	14
11	Гуманізм у заальпійських європейських країнах	10
12	Платонізм Ренесансу	10
13	Арістотелізм Ренесансу	10
14	Нове природознавство	10
	Разом	142

10. Методи контролю

Контроль виконання курсової роботи включає поточний контроль за виконанням розрахунків за трьома розділами та захист перед комісією. Оцінка виконання та захисту курсової роботи проводиться за 100-бальною шкалою.

11. Розподіл балів, що присвоюється студентам

Оцінювання знань студента здійснюється за 100-бальною шкалою (для екзаменів і заліків).

- максимальна кількість балів при оцінюванні знань студентів з дисципліни, яка завершується екзаменом, становить за поточну успішність 50 балів, на екзамені – 50 балів;
- при оформленні документів за екзаменаційну сесію використовується таблиця відповідності оцінювання знань студентів за різними системами.

Поточний контроль

Поточний контроль – це оцінювання знань студентів під час семінарських занять, якості виконання домашніх завдань, самостійної роботи та активності студента на занятті.

Поточний контроль рівня засвоєння навчального матеріалу дисципліни “Історія філософії Середніх віків” оцінюється за п’ятибальною шкалою. У кінці семестру виводиться середнє арифметичне усіх одержаних оцінок за відповіді й окремо середнє арифметичне із оцінок на модулях. Ці два середні арифметичні додаються. Одержану суму середніх арифметичних множиться на коефіцієнт 5. За семестр студент набирає до 50 балів.

Бали за аудиторну роботу не відпрацьовуються у разі пропусків без поважної причини. Якщо студент жодного разу не відповідав на семінарських заняттях, матиме за відповідний поточний контроль 0 балів.

Форми участі студентів у навчальному процесі, які підлягають поточному контролю:

виступ з основного питання.

Усна наукова доповідь.

Доповнення, запитання до виступаючого, рецензія на виступ.

Участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття.

Аналіз джерельної і монографічної літератури.

Письмові завдання (тестові, контрольні, творчі роботи тощо).

Реферат,есе.

Результати поточного контролю заносяться до журналу обліку академічної групи. Позитивна оцінка поточної успішності студента за відсутності пропущених і невідпрацьованих семінарських занять, позитивні оцінки за модульні роботи є підставою допуску до підсумкової форми контролю – іспиту.

<i>Оцінка ECTS</i>	<i>Кількість балів від 1 до 100</i>	<i>Оцінка за традиційною п’ятибальною системою</i>
A – відмінно	91 – 100	відмінно
B – дуже жобре	81-89	добре
C – добре	71-80	добре
D – задовільно	61-70	задовільно
E – достатньо	51-60	задовільно
FX – незадовільно	25-50	незадовільно

F – незадовільно (потрібна додаткова робота)	0-24	незадовільно
--	------	--------------

Протягом семестру проводиться не менше двох модулів або колоквіумів чи контрольних робіт або інших видів контролю. Максимальна кількість балів, яка встановлюється для цих видів контролю, а також відповідність оцінок FX та F у шкалі ECTS, у балах та національній шкалі визначається Вченими радами факультетів або кафедрами, які забезпечують викладання відповідних дисциплін.

Екзаменаційні питання з „Історії філософії середніх віків”

1. Августин про знання і віру, раціональне і ірраціональне.
2. Єврейська філософія і неоплатонізм.
3. Тома Аквінський про знання (науку) і віру.
4. Боецій про божественний промисел і свободу волі людини.
5. Сігер Брабантський і вчення Аристотеля.
6. Філософська школа типу “*via moderna*”
7. Августин про божественне творіння світу, час і вічність.
8. Соломон-бен-Гебіроль і неоплатонізм.
9. Вчення про буття Томи Аквінського.
10. Боецій і його філософське вчення. “Утішення філософські”.
11. Спільне і відмінне у патристиці і схоластиці.
12. Філософська школа типу “*via arbiguel*”.
13. Філон Олександрійський і християнство.
14. Ібн-Туфейль і його твір “Про Хайя, сина Якзака”.
15. Вільгельм із Шампо і реалізм.
16. Вчення Августина про волю.
17. “Каббала” і її місце у середньовічній єврейській філософії.
18. Тома Аквінський і його філософське вчення.
19. Татіан і апологія християнства.
20. Філософське вчення Авіценни.
21. Філософське вчення Гугона.
22. В. Оккам про космологію і фізику.
23. Дж. Бруно, його творчість, філософські погляди.
24. “Сповідь” Августина.
25. Августин про волю і розум.
26. Єврейська філософія і аристотелізм.
27. Вчення про світ Томи Аквінського.
28. Філософія стоїків і християнство.
29. Аль-Ашарі та ортодоксальна віра. Ашаріти.
30. Концепція творення Еріюгени.
31. Арабський аристотелізм і його значення для розвитку філософії.
32. Концепція призначення Еріюгени.
33. Бернардіно Телезіо – його філософія природи.
34. Псевдо-Діонісій та його “Ареопагітики”.
35. Вільям Оккам і його філософське вчення. Оккамізм.
36. Реформація та її роль у духовному житті.
37. Іконоробство і павлікіани.
38. Сорбона і Оксфорд – важливі осередки філософської думки в Середні віки.
39. Еразм Роттердамський – гуманіст-мислитель.
40. Аріанство і афасіанство. Нікейський собор 325 р.
41. Аверрос про релігію, науку та істину.
42. “Латинський аристотелізм.
43. Маніхейство і християнство.
44. Аль-Кінді та його роль у розвитку арабської науки і філософії.
45. Ансельм Кентерберійський та його філософське вчення.
46. Юстин і апологія християнства.
47. Аль-Фарабі, його науково-природничі та філософсько-релігійні погляди.
48. Початки середньовічної містики. Бернард – представник ексклюзивної містики.
49. Антична філософія і християнство.
50. Філософське вчення Франциска Суареса.
51. Фрнческо Патріці – представник філософії природи.
52. Християнство і антична філософія.

53. Авіценна про універсалії.
54. Гугон про істину.
55. Геоцентризм Августина.
56. Анан-бен-Давид – представник караїмського руху у єврейській філософії в арабському халіфаті.
57. Філософське вчення Р.Бекона.
58. В.Оккам і окамісти.
59. Платонізм в епоху ренесансу та його представники.
60. Й.Екгарт та містицизм у ХІУ ст.
61. Містика Й. Екгарта.
62. Проблема універсалій у філософському вченні В.Оккама.
63. Ренесанс і його роль у розвитку культури, науки, філософії.
64. Августин – “Сповідь”.
65. Патристика та її особливості як філософського мислення.
66. Скотизм як філософський напрям.
67. Філософське вчення Августина.
68. Вчення Аверроса про інтелект людського роду.
69. Бонавентура та його філософське вчення.
70. Ісихазм і антиісихазм, їх представники.
71. “Ареопагітики” – джерело візантійської філософії.
72. Тома Аквінський і філософське вчення Аристотеля.
73. Філософія ренесансу та її місце середньовічній філософії.
74. Томізм і оккамізм.
75. М.Кузанський і його філософське вчення.
76. Кападокійські отці церкви /ІУ ст./ /Григорій Назіянський, Григорій Нісський, Василій Великий/ і їх місце у патристиці.
77. Вчення Аверроса про Бога, світ, матерію, рух, простір, час.
78. Філософія томізму.
79. Аріанство як філософсько-релігійний напрям.
80. Аверроїзм і аристотелізм.
81. Розквіт схоластики.
82. Олександрійська богословська школа та її представники.
83. Філософське вчення Ібн-Баджа.
84. Росцелін та його філософське вчення.
85. Платон і християнська філософія.
86. Культура, наука та філософія в арабському халіфаті.
87. Еріюгена та його філософське вчення.
88. Августин про добро і зло.
89. Мойсей-бен-Маймун і його філософське вчення.
90. Вчення про Бога Томи Аквінського.
91. Оккамізм – заперечення класичної схоластики.
92. Піко делла Мірандолла – видатний представник платонізму.
93. Пертуліан про Бога та його творчу сутність.
94. Християнська філософія на Заході і Сході Римської імперії у V-VI ст. та її коментаторський характер.
95. Особливості схоластичної філософії.
96. Філософське вчення Дунс Скота.
97. Філософсько-релігійне вчення Іпполіта та його ставлення до гностицизму.
98. Західна арабська філософія /Кордова/ та її представники.
99. Концепція призначення Еріюгени.
100. Вчення Августина про сутність людини.
101. Арабський аверроїзм і європейська філософія.
102. Вчення про душу Томи Аквінського.
103. Вчення Августина про душу.

104. Стадія – представник рабінізму, критик караїмської теології.
105. Філософське вчення Альберта Великого.
106. Проблема інтуїтивізму у філософії В.Оккама.
107. Містичне вчення Якоба Беме.
108. Арістотелізм в епоху ренесансу.
109. Гностицизм і християнство.
110. Східна арабська філософія /Багдад/ та її представники.
111. Концепція пізнання Еріюгени.
112. Джерела середньовічної філософії /схоластики/.
113. Августин і християнство.
114. Природознавство і натурфілософія в епоху Ренесансу.
115. Монофізитство і монофелітство.
116. Неоплатонізм і арістотелізм у християнській філософії.
117. Пізня схоластика та її характерні риси.
118. Августин про божественну благодать і божественну предестинацію.
119. Західна арабська філософія і розвиток європейського арістотелізму.
120. Теорія пізнання Томи Аквінського.
121. Неоплатонізм і його роль формуванні християнської філософії.
122. Мутакаліми і мутазиліти.
123. Концепція Бога у вченні Еріюгени.
124. Оріген і його філософська концепція.
125. Філософське вчення Аверроеса і його значення для розвитку філософії.
126. П.Абеляр і номіналізм.
127. Пізня схоластика і розвиток науки у XIV-XV ст.
128. Скептицизм у філософії В.Оккама.
129. П'єтро Помпонаці та його вчення.
130. Юліан і його антихристиянство.
131. Патристика і схоластика.
132. Дунс Скот і “нова школа францисканців”.
133. Вчення Йоанна Златоуста.
134. Арабський Арістотелізм.
135. Боротьба августинізму і томізму у XIII ст.
136. Філософська концепція Тертуліана.
137. Аль-Газалі, релігійна апологетика.
138. Проблема універсалій в античній та середньовічній філософії.
139. Тома Аквінський про докази існування Бога.
140. Мареліо Фічіно – представник платонізму /XV ст./
141. Формування християнської філософії.
142. Афанасій і його християнська апологетика.
143. Аверрос про науку, релігію і філософію.
144. Гетеродоксальний арістотелізм Давида із Дінанта.

Список літератури.

1. Біблія. Книга Святого Письма Старого і Нового Заповіту. М., 1988.
2. Антология мировой философии. М., 1969.
3. Антология мировой философии. М., 1970.
4. Антология мировой философии. К., 1991. Т.1, ч.1.
5. Аврелій Августин. Сповідь.
6. Из произведений Фомы Аквинского. Приложение. – Боргош Юзеф. Фома Аквинский. М., 1975.
7. Из философского наследия народов Ближнего и Среднего Востока. М., 1961.
8. Абу Хамид аль-Газали. Воскрешение наук о Боге. М., 1980.
9. Аль-Фараби. Философские трактаты. Алма-Ата, 1972.
10. Ибн-Сина. Избранные философские произведения. М., 1980.
11. Ибн-Туфейль. Повесть о Хайе ибн Янзане. М., 1978.
12. Абельяр Пьер. История моих бедствий. М., 1959.
13. Бруно Дж. Диалоги. М., 1949.
14. Бруно Дж. О героическом Энтузиазме. М., 1953.
15. Сочинения итальянских гуманистов эпохи Возрождения.
16. Роттердамський Еразм. Похвала Глупоти. Домашні бесіди. К., 1993.
17. Роттердамский Эразм. Философские произведения. М., 1986.
18. Данте. Божественная комедия. М., 1967.
19. Из истории культуры средних веков и Возрождения. М., 1976.
20. Виппер Р.Ю. Рим и раннее христианство. М., 1954.
21. Григорян С.Н. Из истории философии Средней Азии и Ирана VII-XII вв. М., 1960.
22. Избранные произведения мыслителей стран Ближнего и Среднего Востока IX-XIV вв. М., 1961.
23. Вступ до філософії. К., “Вища школа”, 1999.
24. Рассел Бертран. Історія західної філософії. К., 1995.
25. Татаркевич Владислав. Історія філософії. Т.1, Львів, “Свічадо”, 1997.
26. Татаркевич Владислав. Історія філософії. Т.2, Львів, “Свічадо”, 1999.
27. Штекль Альберт. История средневековой философии, С-Пб, 1996.
28. Коплстон Фредерік Чарльз. Історія середньовічної філософії. М., 1997.
29. Соловьев. История средневековой философии. М., 1979.
30. Гусев В.А. Історія західноєвропейської філософії XV-XVII ст. К., 1992.
31. Болтаев М.Н. Абу али Ибн-Сина – великий мыслитель, ученый энциклопедист средневекового Востока. Ташкент, 1980.
32. Чалоян В.К. Восток – Запад. М., 1968.
33. Соколов В.В. Средневековая философия. М., 1979.
34. Соколов В.В. Европейская философия XV-XVII вв. М., 1984.
35. Майоров Г.Г. Формирование средневековой философии, 1979.
36. Чанышев А.И. Курс лекций по древней и средневековой философии. М., 1991.
37. Культура эпохи Возрождения. Сб. научн. Трудов. М., 1986.
38. Горфункель А.Х. Философия эпохи Возрождения. М., 1980.
39. Горфункель А.Х. Гуманизм и натурфилософия итальянского Возрождения. М., 1977.
40. Гуревич А.Я. Категории средневековой культуры. М., 1972.
41. Герман Лей. Очерк истории средневекового материализма. М., 1962.
42. Сагадеев А.В. Ибн-Рушд. М., 1966.
43. Шевкина Г.В. Сигер Брабантский и парижские аверроисты XIII в. М., 1972.
44. Творения К.С.Ф. Тертулиана. Ч.1. Апологетические сочинения. Киев, 1910.
45. Баткин Л.М. Итальянские гуманисты: стиль жизни и стиль мышления. М., 1978.
46. Рутенбург В.И. Титаны Возрождения. Л., 1976.
47. Кузанский Николай. Сочинения в двух томах. М., 1980.
48. Монтень Мишель. Опыты. В 3-х кн. М., 1979-1980.
49. Коперник Н. О вращении небесных сфер. М., 1964.
50. Гребенников Е.А. Николай Коперник. М., 1982.

51. Лосев А.Ф. Эстетика Возрождения. М., 1978.
52. Соколов В.В. Очерки философии эпохи Возрождения. М., 1962.
53. История философии в кратком изложении. М., 1991.
54. Аверинцев С.С. Поэтика ранневизантийской литературы. М., 1977.
55. Медведев И.П. Византийский гуманизм. Л., 1976.
56. Ревякина Н.В. Проблемы человека в итальянском гуманизме второй
57. Конздьолка В. Історія середньовічної філософії. Львів, в-во «Світ», 2001.
58. Ранник отцы Церкви. Брюссель, 1988.
59. Хейзинга Й. Осень Средневековья. Из-во «Наука», М. 1988.
60. Перевезенцев С.В. Практикум по истории западноевропейской философии. М., 1997.
61. Боецій Северин. Розрада від філософії. К., 2002.
62. Конздьолка В.В. «Розрада від філософії» - книга життя: долі Боеція. Л., 2003.
63. Хрестоматія по западній філософії. М., 2003.
64. Звиревич В.Т. Философия Древнего мира и Средних веков. М., 2004.
65. Кисиль В.Я. Роберт В.В. Галерея атичних філософов. Том II. М., 2002.